

Anastasiia Oshovska,
Magistrantka Katedry
Stosunków międzynarodowych i
Polityki Zagranicznej
Uniwersytetu Jagiellońskiego

WYZWANIA WSPÓŁCZESNEGO SPOŁECZEŃSTWA UKRAIŃSKIEGO. UKRAIŃCY W POLSCE. RAPORT Z BADAŃ EMPIRYCZNYCH

W artykule przedstawione są wyzwania ukraińskiego społeczeństwa, które pojawiły się po roku 2014 związane ze wzrostem emigracji. W pierwszej części przedstawiono propozycję wyodrębnienia kolejnej fali emigracji, ale także zwrócono uwagę na coraz częstsze zjawisko studentów wyjeżdżających na studia za granicę, zwłaszcza do Polski. Następnie pokazano współzależność pomiędzy zwiększającą się liczbą ukraińskiego społeczeństwa a zmianą sympatii do nich. I na sam koniec przedstawiono wyniki własnych badań na temat zmiany świadomości studentów po wyjeździe za granicę.

Słowa kluczowe: wyzwania społeczeństwa ukraińskiego, emigracja, studenci, zmiana świadomości.

Rozwój państwa niemożliwy jest bez zmian w społeczeństwie. Zmiany te zachodzą dzięki różnym czynnikom. Jednym z takim czynników jest migracja, będąca katalizatorem progresu, jak i utrudnieniem w rozwoju cywilizacyjnym. We współczesnym świecie migracja staje się raczej regułą, a nie wyjątkiem. Coraz więcej ludzi wyjeżdża z ojczytych krajów z różnych powodów. Podobną sytuację można zaobserwować w Polsce, gdzie z jednej strony można zauważyć zjawisko emigracji z kraju, jak i imigrację do Polski. Największą grupą narodowościową przyjeżdżającą do Polski są Ukraińcy. Obecnie jak podaje premier Beata Szydło jest około miliona Ukraińców przebywających na terenie Polski [9].

Duża migracja Ukraińców nie zostaje niezauważona. Coraz częstsze relacje Ukraińców z Polakami tworzą inną płaszczyznę w relacjach pomiędzy narodami, zmieniają stosunki Ukraińców z Polakami, tworzą nowy wizerunek Polaków w oczach Ukraińca i Ukraińców w oczach Polaka, innymi słowy wpływają na postrzeganie siebie nawzajem. Co więcej, dla samych Ukraińców,

wyjeżdżających z własnego kraju jest to nowy etap, który ma nieraz decydujące znaczenie przy wyborze ich dalszego życia. Te osoby, żyjące w kraju innym niż rodzimy przystosowując się do nowych warunków zaistniałych zmieniają się sami. Jak powiada Krystyna Wróblewska-Pawlak, im dłużej jednostka przebywa za granicą, tym bardziej zmieniają się jej poglądy [10, s. 98]. Refleksja nad tymi zagadnieniami skłoniła autorkę do przeprowadzenia analizy związanej ze zwiększającą się liczbą Ukraińców w Polsce i zmianą do nich stosunku przez społeczeństwo polskie. Mając to na względzie, autorka niniejszej pracy chciałaby zwrócić uwagę też na jeden z aspektów emigracji społeczeństwa ukraińskiego, a szczególnie na rosnącą ilość studentów wyjeżdżających na studia za granicę w kontekście emigracji do Polski i zmian zachodzących w ich świadomości. Jednocześnie warto zwrócić uwagę, na dość słabe zainteresowanie tym tematem wśród polskich naukowców. Pomimo faktu, że ukraińskie dzieci już w latach 2009-2012 były na pierwszym miejscu wśród obcokrajowców ze względu na liczbę w szkołach Małopolski [8, s.113] temu zagadnieniu poświęcona została tylko jedna praca pokazująca adaptację dziecka ukraińskiego w polskiej szkole, która oprócz zagadnień językowych opisuje asymilację dziecka w klasie [4, s. 61-70].

Poniższa praca ma na celu przedstawienie możliwych form wyzwania ukraińskiego społeczeństwa, które zaszły po drastycznych zmianach na Ukrainie po roku 2014 związanych z emigracją ludności ukraińskiej: prześledzenie współzależności zmian wewnątrz kraju a wzrostem emigracji Ukraińców do Polski i zmian, których katalizatorem jest emigracja, powodująca zmianę sympatii Polaków do Ukraińców oraz co więcej zmianę świadomości samych Ukraińców.

Obiektem badania byli młodzi ludzie z Ukrainy, studiujący na polskich uczelniach. W badaniach pilotażowych w okresie od kwietnia do czerwca 2016 roku wzięło udział 75 ukraińskich studentów, w tym z 15 były prowadzone wywiady pogłębione, a reszta wypowiedziała się przez kwestionariusz ankietowy. Długość przebywania respondentów w Polsce jest różna, ale większość respondentów przebywa w Polsce ponad rok:

Tabela 1. Długość przebywania w Polsce.

<i>Liczba lat w Polsce</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
<i>N</i>	16	19	14	14	9	2	1
<i>badanych</i>							

Źródło: opracowanie własne.

Emigracja ukraińskiego narodu

Dla ukraińskiego narodu migracja nigdy nie była zjawiskiem nieznanym. Od czasów dawnych Ukraińcy zmieniali miejsce zamieszkania. Rozpatrując problem emigracji Ukraińców można zauważyć, iż procesy te można podzielić na 4 poszczególne fale. Pierwsza fala, która trwała do początku pierwszej wojny światowej - tradycyjnie uważa się, że początkiem zorganizowanych przemieszczeń w kierunku zachodnim jest grupa ukraińskich emigrantów, która wyjechała z ziem południowo-wschodniej Priasziwszczyzny, współczesna Słowacja, na ziemie ówczesnej Jugosławii; druga - okres międzywojenny, trzecia – od drugiej wojny światowej i do lat Gorbaczowskiej “pieriestrojki” i rozpadu ZSRR, czwarta fala – zaczęła się od 1991 roku i trwa nadal [12, c.11]. Autorka natomiast uważa, iż warto byłoby wyodrębnić kolejną, piątą falę emigracji, która ma odmienny wymiar i wyróżnia się na tle poprzednich. Mianowicie, wskazuje rok 2014, który zapoczątkował nową falę migracyjną społeczeństwa ukraińskiego. Przede wszystkim uzasadnia to tym, iż zmieniają się czynniki wypychające emigracji a pojawiają się również czynniki przyciągające oraz zmienia się struktura grupy emigrującej. W odróżnieniu od I fali, nazywanej zarobkową, drugiej, spowodowanej czynnikami ekonomicznym i w znacznej mierze politycznym, trzeciej, mocno zdeterminowanej warunkami politycznymi oraz czwartej, którą można określić mianem zarobkowej i tym samym odległą kontynuacją I oraz II fali, piąta jest nacechowana połączeniem czynnika politycznego i ekonomicznego z czynnikiem militarnym oraz do tego dochodzą jeszcze względy edukacyjne. Poniższa tabela przedstawia znaczenie każdego czynnika w poszczególnych falach

migracyjnych. Plusy w tabeli oznaczają nasilenie poszczególnych czynników od najmniej do najbardziej istotnego.

Tabela 2. Znaczenie poszczególnych czynników w każdej fali emigracyjnej.

Fala imigracji	czynnik polityczny	ekonomiczny	militarny
I		+++	
II	++	++	
III	+++	+	
IV	+	+++	
V	++	++	++

Źródło: opracowanie własne.

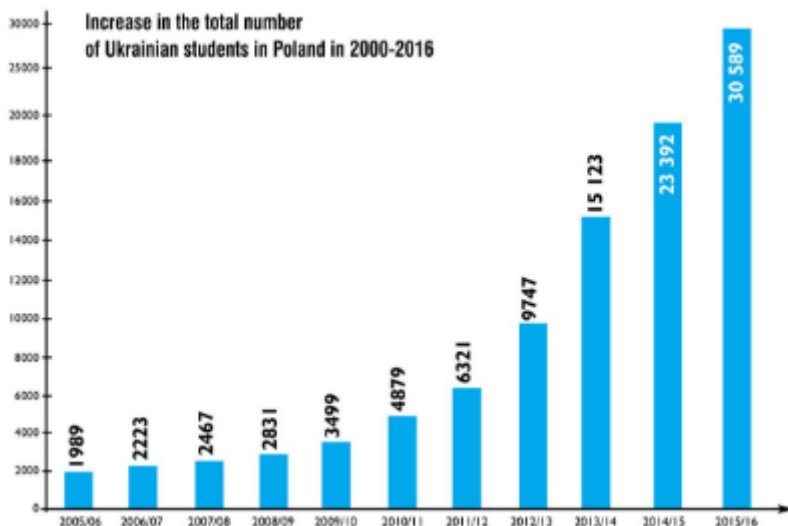
Oprócz czynników wypychających zaczęły odgrywać ważną rolę czynniki przyciągające takie jak: przyjazna polityka państw innych, zapotrzebowanie rynku globalnego wysoko kwalifikowanego personelu, rozwój osobisty i zawodowy. W przypadku Polski wyraźnie widoczna jest przyjazna polityka wobec swojego sąsiada wschodniego, czego potwierdzeniem jest zwiększająca się liczba pracujących Ukraińców na polskim rynku pracy oraz studentów na polskich uczelniach. Jak podaje Eurostat, Polska w 2014 wydała, zaraz po Wielkiej Brytanii, najwięcej pierwszych zezwoleń pobytowych w UE. Liczba wniosków o zezwolenie na pobyt czasowy składanych przez obywateli Ukrainy wzrosła o 153%, z 23 205 w 2014 do 58 646 w roku 2015, a liczba wniosków dotyczących pobytu stałego - o 90% , z 4 605 w 2014 roku do 8 754 w 2015 [5]. Co do ukraińskich studentów wyjeżdżających na studia do Polski, sytuacja jest analogiczna.

Odpyły ukraińskiej młodzieży na studia za granicę nie pojawił się dopiero po 2014 roku. Zjawisko emigracji edukacyjnej trwa już ponad kilka lat, lecz nabrało niespotykanych do tej pory rozmiarów w ciągu 2 ostatnich lat. Jak podaje centrum analityczne CEDOS w ciągu ostatnich 5 lat liczba ukraińskich studentów wyjeżdżających na

studia za granicę wzrosła o jedną trzecią – z 21 500 do 32 600 osób, a wśród najbardziej lubianych i najczęściej wybieranych krajów jest właśnie Polska [11]. Według słów Bianki Siwińskiej, autorki raportu „Studenci zagraniczni w Polsce 2015” w związku z dynamicznym i stałym przyrostem liczby ukraińskich studentów coraz powszechniej zaczyna się mówić o zjawisku „ukrainizacji” polskich uczelni. Warto zaznaczyć, iż jeśli w 2005/2006 na polskich uczelniach studiowało 1 989 studentów, a w 2013/14 - 15 123, w 2014/15 w bezprecedensowy sposób wzrosła do liczby 23 329, czyli o 8% więcej niż w roku poprzednim, co oznaczało ponad połowę ogółu studentów zagranicznych w Polsce, to już w roku 2015/2016 studenci z Ukrainy stanowiły ponad 53% ogółu studentów zagranicznych w Polsce, 30 589 spośród 57 119 studentów cudzoziemców [6]. Najlepiej zmiany te ilustruje tablica poniżej.

Tabela 3. Wzrost liczby studentów z Ukrainy w latach 2005-2016.

Źródło: Over 57 119 international students in Poland

[http://www.perspektywy.org/index.php?option=com_content&task=view&id=129&Itemid=1.](http://www.perspektywy.org/index.php?option=com_content&task=view&id=129&Itemid=1)

Na niektórych uniwersytetach polskich Ukraińcy stanowią dużą i najbardziej liczną grupę studentów zagranicznych. Przykładem może służyć Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, który pod kątem liczby kształconych studentów z Ukrainy zajmuje 1 miejsce, a mianowicie około 1700 studentów ukraińskich podjęło naukę w roku akademickim 2015/2016 [1]. Na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 2013/2014 studiowało 344 studentów z Ukrainy, a już w 2014/2015, rok później, Ukraińców było 739, przy czym ogólna liczba studentów zagranicznych stanowiła – 2136 [2].

Dlaczego ukraińscy studenci wybierają Polskę, jakie motywy kierują nimi przy wyborze studiów wyższych ?

Według respondentów, biorących udział w badaniu odpowiedź na to pytanie brzmi następująco: ze względu na posiadanie polskiego pochodzenia *„Mój dziadek był Polakiem, dlatego w mojej rodzinie poczucie przynależności i więzi między Ukrainą a Polską jest naprawdę duże!”*(B73), *„Jest to ziemia moich przodków, czuję się bardziej Polką niż Ukrainką...”*(B53), bliskość geograficzna *„Polska znajduje się blisko Ukrainy i nie trzeba objechać pół ziemi żeby do niej dotrzeć”*(B9), możliwość kształcenia na zasadach nieodpłatności dla posiadaczy Karty Polaka oraz przejrzystość na uczelniach polskich *„Ze względu na straszną korupcję na Ukrainie. Chciałam studiować, a moją rodzinę nie stać na opłacenie wszystkich łapówek na ukraińskiej uczelni. Miałam możliwość dostać się na studia do Polski z racji pochodzenia”*(B71), pokrewność języków i mentalności *„Jest to ziemia moich przodków, czuję się bardziej Polką niż Ukrainką i jest mi bliska polska mentalność”*(B53), dyplom wydany w kraju należącym do Unii Europejskiej *„A ponieważ uważam, iż poziom kształcenia jest lepszy niż na Ukrainie, oprócz tego też, że jest to dyplom nie europejski, ale właśnie dyplom krajów UE, a to jest bardziej prestiżowe...”*(B69), warunki ekonomiczne w kraju i lepsze perspektywy za granicą *„Rzeczywiście, a nawet pensja jaka jest u nas, tutaj nawet kelnerka zarabia o wiele więcej. Tutaj jest więcej możliwości, widzisz przed sobą jakąś perspektywę.”*(B65), wojnę w kraju *„...tylko że w Doniecku zaczęła się wojna i musiałem wyjechać.”*(B56), *„Kiedy był Majdan, rewolucja, znikł powód przez który chciałem wyjeżdżać do Polski. Była wiara, że przyjdą nowi ludzie, będziemy zmierzać w kierunku Europy i będą zmiany i tak dalej, ale...późniejsza wojna na*

Donbasie zdecydowała o moim wyjeździe. Jeśli by nie wojna, być może zostałbym jednak na Ukrainie.”(B72).

Oprócz przyczyn, które skłaniają do wyjazdu z kraju ogromny wpływ ma również aktywna polityka marketingowa i promocyjna polskich uczelni, zwłaszcza w ramach programu „Study in Poland”.

Warto powiedzieć, że nic nie wskazuje na to, że sytuacja zmieni się i tendencja będzie odwrotna. Ukraińcy pozostają największą grupą studentów, którzy uczą się na kursach przygotowawczych w Centrum Języka i Kultury Polskiej w świecie na UJ jak zarówno w innych ośrodkach. Na uniwersytetach powstają nowe kierunki powiązane z Ukrainą, prowadzone zarówno w języku polskim jak i ukraińskim: kulturoznawstwo, specjalność: studia polsko-ukraińskie [7].

Wzrost monokultury ukraińskiej na niektórych uczelniach może powodować w przyszłości konflikty. Bianka Siwińska mówi, że na tle „ukrainizacji” polskich uczelni „w ostatnim roku pojawiły się w kilku ośrodkach akademickich incydenty o podłożu ksenofobicznym. Zarówno środowisko akademickie, jak i opinia publiczna, władze samorządowe oraz osoby odpowiedzialne za politykę publiczną państwa w obszarze szkolnictwa wyższego powinny ze szczególną uwagą śledzić te nastroje i proponować rozwiązania wspierające właściwą integrację studentów z Ukrainy w życie uczelni i społeczności lokalnej. Dobrą praktyką w tym zakresie jest organizowany od 5 lat konkurs INTERSTUDENT na najlepszego studenta zagranicznego w Polsce. Jednak to stanowczo za mało” [6].

Mówiąc o wizerunku Ukraińców w oczach Polaka, w najlepszy sposób zmianę tę można prześledzić odczytując poniższą tabelę. Pokazuje ona zmianę z biegiem lat wskaźnika sympatii do Ukraińców. W wierszu pod numerem 1 jest zaznaczony rok, któremu podlegają dane z wierszu 2, który oznacza wskaźnik sympatii wyrażony w procentach.

Według tych że badań CBOS na pytanie „Jak by Pan określił swój stosunek do innych narodów?” w 2016 roku Ukrainiec był darzony : sympatią – wskaźnik na poziomie 27, obojętnością - 33, niechęcią - 34, trudno powiedzieć - 6, a średnie (mierzone na skali od -3 (maksymalna niechęć) do +3 (maksymalna sympatia)) jest na poziomie -0,18 w porównaniu do roku 2015 kiedy owo było 0,11 [3, s.6].

Wyłącznie emigracja Ukraińców do Polski nie determinuje stosunki między obu narodami, ponieważ tak naprawdę stosunek do pewnego narodu jest wypadkową wielu czynników – pamięci historycznej, stereotypów narodowościowych, doświadczeń własnych jak również bieżących wydarzeń i co ważne stosunków politycznych między krajami obu nacji. Istotny czynnik przy wyznaczaniu sympatii do pewnego narodu przez Polaków, jest zależność pomiędzy wykształceniem a darzoną sympatią narodu – im wyższy poziom wykształcenia, tym częściej deklarowana jest sympatia wobec innych nacji [3, s.8].

Wyjazd na studia a zmiana świadomości

Poza tym, że coraz częstsze relacje Ukraińców z Polakami wpływają na postrzeganie siebie nawzajem dla samych Ukraińców, wyjeżdżających z własnego kraju jest to nieraz nowy etap, który wpływa na ich dalsze życie. Mówiąc o zachodzących zmianach w świadomości po przebywaniu poza granicami własnego kraju z danych badań autorki można dostrzec, iż hipoteza o zmianie postaw po migracji Ukraińców do Polski znalazła potwierdzenie. Nie sposób stwierdzać, iż jest tak zawsze, ponieważ jak już było powiedziano wcześniej są to tylko badania pilotażowe, ale przykładem potwierdzenia postawionej hipotezy może posłużyć ukraińska młodzież studiująca w Polsce, która brała udział w badaniach. Osoby te w szczególności „narażeni” na zmiany swoich postaw, ponieważ często przyjeżdżają na studia w młodym wieku i przez całe studia kształtują, redefiniują swoje poglądy oraz postawy społeczne, jak zarówno polityczne. Przebywanie wśród społeczeństwa polskiego młodzi Ukraińcy zaczynają inaczej myśleć, rozumieć w inny sposób rzeczywistość, wiedzieć Unię Europejską i zmieniają swoje poglądy co do polityki międzynarodowej i krajowej a ich tożsamość narodowa, może zostać poddana redefinicji.

Jeżeli chodzi o zmianę postaw politycznych i społecznych nie zawsze one idą ze sobą w parze. Biorąc pod uwagę zmianę poglądów politycznych, to 36 respondentów spośród 75 deklaruje zmianę swoich postaw politycznych, a w relacjach Ukrainiec-Polak, odnośnie zmiany stosunku do Polaków, tylko 19 stwierdziło, iż ich stosunek nie zmienił się, a więc 56 – że zmienił się. Jednakże analizując całościowe wypowiedzi respondentów można wywnioskować, że tylko 7 osób nie zmienia swoich postaw w

żadnym stopniu, ani stosunku do polityki, ani też do społeczeństwa polskiego czy też w innych kwestiach społecznych. Poniżej kilka wypowiedzi samych studentów. Skróty w nawiasie oznaczają osobę wypowiadającą się (Badany nr 72- B72) oraz długość przebywania w Polsce(w latach).

„Przy okazji... w Polsce...to co się zmieniło we mnie... to poglądy polityczne. Jeśli przyjechałem pół-radykalnym nacionalistą, to znaczy wydawało mi się, że to było dobre.. nie powiem, że całkowicie teraz zmieniłem poglądy, ale stały się mniej radykalne...” (B72,2)

„Nie wiedziałam za dużo o UE przed przyjazdem, miałam przedmiot powiązany z Unią Europejską, ale tam było bardzo mało o samej UE. Przykro i zarazem nie do końca zrozumiałe to jest, a nawet dziwne, jeśli Ukraina dąży do asocjacji z UE, a jej obywatele nie mają nawet podstawowej wiedzy o UE..”(B6, 2, respondentka jest absolwentką prawa).

„Wiedziałem dużo o Unii Europejskiej, choć o radzieckim czymś więcej. Na Ukrainie EURO znaczy DOBRY, DROGI – EURO remont, EURO standardy. Wyrażenia te zakorzeniły się wśród Ukraińców jako cecha czegoś dobrego, drogiego. Na szczęście co do UE nie miałam żadnych złudzeń - to nie była dla mnie ziemia obiecana. USA nadal zawsze wydawały się nam bardziej przyjazne.”(B25,4)

„... Zawsze chciałam wrócić, pracować dla polskiego państwa, mieć większą styczność z Polakami, odnaleźć się tutaj, lubię Ukrainę, ale jednak kiedy dotrzymujesz się wszystkich tradycji, podświadomie rozumiesz, że to jest twój kraj, choć urodziłeś się w innym.” (B70,5)

„Poczułam się Ukrainką, narodził się we mnie duch patriotyczny, rozumiałam wartość mojego kraju dla mnie. Majdan, nie byłam w domu kiedy te wydarzenia trwały, ale codziennie oglądałam, nieraz płakałam. Byłam na odległość i od tego czułam się jeszcze bardziej powiązana ze swoim krajem.” (B60,4)

W zależności od przystosowania do nowego środowiska Ukrainiec, zwłaszcza młody, wybiera swój kierunek na przyszłość. Jak wynika z badań większość respondentów nie planuje wracać na Ukrainę: 11 chciałoby zostać w Polsce (przykładem jeden z badanych, który mówi, iż zasymilował się z polskim

społeczeństwem, a na Ukrainie już czuje się obco), 34 osoby chce zostać w Polsce lub wyjechać dalej, 20 jest nie zdecydowanych, a tylko 10 chciałoby wrócić na Ukrainę.

Podsumowując, emigracja bez wątpienia jest i będzie jednym z ważnych czynników zachodzących zmian we współczesnym społeczeństwie ukraińskim. Zamieszkanie i kształcenie w innym kraju w sposób naturalny wpływa na osoby, które decydują się na wyjazd za granicę. Warto lecz zauważyć, iż zagadnienie o zmieniającej się świadomości młodych Ukraińców wyjeżdżających na studia za granicę nie jest jeszcze zbadane i wymaga głębszej refleksji.

Bibliografia:

1. Dane wypowiedziane pod czas VI Światowego Kongresu Polonistów w Katowicach w czerwcu 2016 roku.
2. Dział Międzynarodowej Wymiany Studenckiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wielokulturowość w roku akademickim 2014/2015, <http://www.dmws.uj.edu.pl/reporting>, (dostęp: 15 X 2016).
3. Komunikat z badań nr 53/2016, Stosunek do innych narodów, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2016.
4. Levchuk P., Polska szkoła a cudzoziemcy. Studium przypadku dziecka z Ukrainy, [w:] Roter-Bourkane A., Kwiatkowska A., (red.), Horyzonty nauczania języka polskiego jako obcego, Poznań 2016.
5. Migracje do Polski w 2015 roku - głównie tendencje, <https://emn.gov.pl/esm/aktualnosci/13512,Migracje-do-Polski-w-2015-roku-glownie-tendencje.html?search=461>.
6. Over 57 119 international students in Poland, http://www.perspektywy.org/index.php?option=com_content&task=view&id=129&Itemid=1, (dostęp: 15 X 2016)
7. Rekrutacja na studia w Uniwersytecie Jagiellońskim, Nowe studia, <http://www.rekrutacja.uj.edu.pl/nowe-studia>.
8. Szybura A., Nauczanie języka polskiego dzieci imigrantów, migrantów i reemigrantów, „Języki Obce w Szkole nr 1”, 2016.
9. Szydło w PE o milionie uchodźców, <http://www.tvp.info/23670585/szydlo-w-pe-o-milionie-uchodzcow-z-ukrainy-ambasador-to-nie-uchodzczy-oni-tu-pracuja-i-placa-podatki>. W swoim przemówieniu w Parlamencie Europejskim (19.01.2016) premier powiedziała o około milionie uchodźców z Ukrainy. Jak później sprostował rzecznik rządu Rafał Bochenek, chodziło tu ogólnie o liczbę Ukraińców, którzy przyjechali do Polski w ostatnich latach.
10. Wróblewska – Pawlak K., Język – Tożsamość - Imigracja, Warszawa 2004.
11. Все більше студентів здобуває освіти за кордоном, <http://www.osvita.org.ua/news/75950.html/>.

12. Макаp Ю. Українська діаспора: походження, характер, сучасний стан [w:] Наукові записки, Історичні науки, Вип.9, Острого 2007.

A. Ошовська. ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА. УКРАЇНЦІ В ПОЛЬЩІ. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті висвітлено проблеми українського суспільства, котрі появилися після глибоких змін по 2014 році пов'язані зі збільшенням обсягів еміграції. Спершу представлено пропозицію виділення наступної хвилі еміграції, а також звернуто увагу на щораз частіше явище виїзду студентів на навчання за кордон, зокрема до Польщі. У наступній частині показано взаємозалежність збільшення українського населення у Польщі та зміни симпатії до них. А на сам кінець наведено результати власних досліджень на тему зміни свідомості студентів після виїзду за кордон.

Ключові слова: проблеми українського суспільства, еміграція, студенти, зміна свідомості.

A. Oshovska. THE CHALLENGES OF THE MODERN UKRAINIAN SOCIETY. UKRAINIANS IN POLAND. THE REPORT OF EMPIRICAL RESEARCH

The article presents issues in Ukrainian society that have arose since 2014 and that relate with the raising rates of immigration. The first part distinguishes the new wave of migration, but also pays attention to the rising rates of students migrating abroad-especially to Poland. Next, the article shows the correlation between the growing number of the Ukrainian immigrant society and the changes of attitudes towards them. In the concluding paragraph, the article looks at personally collected data and research exploring the change in Ukrainian mentality.

Key words: issues in Ukrainian society, migration, students, changes in mentality.